

5.10.2011

Sisällysluettelo

1	YLEISTÄ	1-2
1.1	Luopumistukijärjestelmän tarkoitus ja tavoitteet	1-2
1.2	Luopumistukea koskevat säännökset.....	1-4
1.2.1	Kansalliset säännökset.....	1-4
1.2.2	Yhteisöoikeudelliset säännökset.....	1-4
1.3	Euroopan yhteisöjen kansallisia luopumistukijärjestelmiä koskeva käsittely	1-5
1.4	Luopumistukijärjestelmän toimeenpano	1-6

5.10.2011

1 YLEISTÄ

1.1 Luopumistukijärjestelmän tarkoitus ja tavoitteet

Tarkoitus	<p>Luopumistuki on tarkoitettu toimeentulon turvaksi maatalousyrittäjille ja porotalouden harjoittajille, jotka maa- tai porotalouden rakenteen parantamiseksi pysyvästi luopuvat maatalouden harjoittamisesta. Luopumistuen saamiselle on asetettu useita ehtoja, jotka luopujan, luopumisen kohteena olevan maa- tai porotaloustilan ja elinkeinon harjoittamista jatkavan luovutuksensaajan tulee täyttää.</p> <p>Tässä oppaassa käsitellään maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmää sellaisena kuin se on voimassa vuosina 2011 - 2014.</p>
Soveltamisjaksot	Maatalouden luopumistukijärjestelmästä on säädetty määräaikaisilla laeilla vuodesta 1995 lukien.
1995–1999	<p>Luopumistukijärjestelmän ensimmäinen soveltamisjakso koski luopumisia, jotka tapahtuivat vuosina 1995–1999.</p> <p>Tuolloin luopumistuki voitiin myöntää sukupolvenvaihdoksen, lisämaaluovutuksen tai viljelemättömyyssioumuksen perusteella. Luopumistuki voitiin lisäksi myöntää, jos pellot luovutettiin muuhun kuin maataloustaroituksiin taikka työvoima- ja elinkeinokeskukselle edelleen luovutettavaksi viljelijälle. Luovutus voitiin toteuttaa omistusoikeuden luovutuksella tai pitkäaikaisella vuokrasopimuksella.</p>
2000–2002	<p>Luopumistukijärjestelmän toinen soveltamisjakso koski luopumisia, jotka tapahtuivat vuosina 2000–2002.</p> <p>Toisen jakson alkamisen yhteydessä luopumistavat rajattiin sukupolvenvaihdoksiin ja lisämaaluovutuksiin, jotka tapahtuvat luovuttamalla peltojen omistusoikeus. Samalla luopumistukioikeus ulotettiin viljelijöiden lisäksi myös porotalouden harjoittajiin. Myös luopumistuen saamisen muita ehtoja muutettiin, mutta luopumistuen määräytyminen säilyi entisellään.</p>
2003–2006	Luopumistukijärjestelmän kolmas soveltamisjakso koski luopumisia, jotka tapahtuivat vuosina 2003–2006. Edellisen soveltamisjakson luopumistavat säilyivät ennallaan, mutta niiden lisäksi vuosina 2004–2006 luopuminen oli mahdollista luovuttamalla pellot lisämaaksi pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Kolmannella soveltamisjaksolla luopumistuen saamisen ehtoja muutettiin siten, että luopumistapa määräitti luopujan luopumisiän. Porotalouden harjoittajien osalta luopumistuen myöntämisen ehdot säilyivät ikärajojen osalta kuitenkin ennallaan.
2007–2010	Luopumistukijärjestelmän neljäs jakso koski luopumisia, jotka tapahtuivat vuosina 2007–2010. Edellisen soveltamisjakson luopumistavat säilyivät ennallaan, mutta lisämaavuokraus luopumistapana oli mahdollinen vain vuosina 2007 ja 2008. Luopumistapa määräitti edelleen luopujan luopumisiän. Lisäksi luopumisikään vaikutti luopujan ja luovutuksen-

5.10.2011

saajan sukulaisuus. Sukupolvenvaihdosluovutuksissa yhtiömuotoisesta toiminnasta luopuminen osakkeiden tai yhtiöosuuden luovutuksella sekä maatilän luovuttaminen suoraan yhtiölle oli mahdollista. Porotalouden osalta luopumistavat säilyivät ennallaan, mutta luopumisikää koskevaa ikärajaa nostettiin yhdellä vuodella. Lisämaaluovutuksensaajan yläikäraja laskettiin 55 vuodesta 50 vuoteen vuodesta 2008 alkaen.

2011 - 2014

Luopumistukijärjestelmän viides jakso koskee luopumisia, jotka tapahtuvat vuosina 2011 – 2014. Luopumistapana on sukupolvenvaihdoksen ja lisäaluekaupan lisäksi maatilän pellon vuokraaminen lisäalueeksi alle 40-vuotiaalle luovutuksensaajalle, jonka maatila sijaitsee luovutettavan pellon välittömässä läheisyydessä. Luopumisen voi kuitenkin toteuttaa vuokraamalla pellot lisämaaksi vain, jos luopuja hakee luopumistukea vuonna 2011.

Luopumistukijärjestelmää jatkettaessa peltojen vuokraaminen lisäalueeksi palautettiin luopumistavaksi 1.1.2011 alkaen. Hallitusneuvotteluissa 2011 kuitenkin sovittiin, että luopumistukijärjestelmän vuokrausvaihtoehdosta luovutaan. Tästä syystä lakia muutettiin vuoden 2012 alusta siten, että maatalouden harjoittamisesta luopuminen luopumistuen turvin ei enää ole mahdollista peltojen vuokraamisen perusteella.

Porotalouden harjoittamisesta voi vuosina 2011 - 2014 edelleen luopua sukupolvenvaihdoksella tai luovuttamalla porot lisäporoiksi porotaloutta ennestään harjoittavalle poronomistajalle. Porojen luovuttaminen useammalle luovutuksensaajalle erikseen on mahdollista sekä sukupolvenvaihdoksena että lisäporoluovutuksena. Yhtiömuotoiseen toimintaan liittyvät luopumista koskevat säännökset jäävät ennalleen. Myös luopujaa koskevat ikärajat pysyvät ennallaan.

Luopumistukijärjestelmä muuttui viidennellä soveltamisjaksolla siten, että luopumisen kohteena olevan maatilän jakaminen on tietyissä tilanteissa mahdollista. Myös porotaloudesta luopuvan luopujan aviopuoliso voi tietyin edellytyksin jatkaa porotalouden harjoittamista omaan lukuunsa. Luopumisen kohteena olevaa maatilaa koskevat säännökset muuttuivat siten, että pellon luovuttamista uusjakoon ennen luopumista ei pidetä lain tavoitteiden vastaisena maatilän pirstomisena. Maatilän taloudelliseen elinkelpoisuuteen liittyvät edellytykset muuttuivat luovutettaessa maatila kahdelle luovutuksensaajalle yhteisesti viljeltäväksi.

Tavoitteet

Luopumistukijärjestelmän yleisenä tavoitteena on osaltaan turvata maa- ja porotalouselinkeinojen jatkuvuus.

Voimassa olevan maatalouden luopumistukijärjestelmän keskeisenä tavoitteena maatilatalouden osalta on:

1. alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää kannustamalla ikääntyneitä viljelijöitä siirtämään tilanpito nuoremmalle viljelijälle; ja

5.10.2011

2. parantaa maatalouden rakennetta ja maatilojen elinkelpoisuutta tilakokoa kasvattamalla.

Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi luopumistukea myönnetään, jos viljelijä luovuttaa maatilalla pellot ja tuotantorakennukset sukupolvenvaihdoksella nuoremmalle tilanpitoa jatkavalle maatalousyrittäjäksi ryhtyvälle henkilölle taikka maatilalla pellot osissa tai kokonaan lisämaaksi ennestään maataloutta harjoittavalle viljelijälle.

Maatalouspoliittisten tavoitteiden lisäksi luopumistukijärjestelmällä on sosiaalipoliittiset perusteet. Luopumistuella turvataan maataloudesta ennen vanhuuseläkeikää luopuvien maatalousyrittäjien toimeentulo vanhuuseläkkeen alkamiseen saakka.

Porotalouden osalta luopumistukijärjestelmän tavoitteet ovat vastaavat kuin maataloudesta: porotalousyrittäjien keski-ikä alentaminen ja porotalousyrittäjien elinkelpoisuuden parantaminen porokarjakokoa kasvattamalla. Luopuminen porotalouden harjoittamisesta voi tapahtua luovuttamalla porokarja sukupolvenvaihdoksella nuoremmalle jatkajalle tai luovuttamalla porot lisäporoiksi ennestään porotaloutta harjoittavalle yrittäjälle. Luopumistuki turvaa porotaloudesta ennen vanhuuseläkeikää luopuvan yrittäjän toimeentulon vanhuuseläkkeen alkamiseen saakka.

1.2 Luopumistukea koskevat säännökset

1.2.1 Kansalliset säännökset

Luopumistukijärjestelmästä vuosille 2007–2010 ja 2011 - 2014 säädetään maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006; LUTUL) sekä sen nojalla annetussa asetuksessa maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta (26/2007;LUTUA).

Luopumistukijärjestelmän voimassaoloa jatkettiin vuosille 2011 - 2014 muuttamalla LUTUL:a lailla 1787/2009, joka tuli voimaan valtioneuvoston asetuksella 797/2010. LUTUA:a muutettiin valtioneuvoston asetuksella 1235/2010.

Vuoden 2012 alusta lisämaavuokraus luopumistapana poistettiin luopumistukijärjestelmästä muuttamalla LUTUL:a lailla 1412/2011 ja LUTUA:a valtioneuvoston asetuksella 1383/2011.

Luopumistukisäännökset, jotka koskevat vuosien 1995–2006 luopumistukijärjestelmiä, sisältyvät lakiin maatalousyrittäjien luopumistuesta (1293/1994) ja asetukseen maatalousyrittäjien luopumistuesta (1583/1994).

1.2.2 Yhteisöoikeudelliset säännökset

Maatalouden varhaiseläkejärjestelmästä vuosille 2007–2013 säädetään neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1698 / 2005 ”Euroopan maaseudun

5.10.2011

kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen” (jäljempänä maaseudun kehittämisasetus).

Maaseudun kehittämisasetuksessa vahvistetaan kehykset kestäväan maaseudun kehittämiseen myönnettävälle yhteisön tuelle. Maaseudun kehittämistuella pyritään:

1. parantamaan maa- ja metsätalouden kilpailukykyä rakennuudistukseen, kehittämiseen ja innovaatioihin myönnettävän tuen avulla;
2. parantamaan ympäristön ja maaseudun tilaa maankäyttöön myönnettävän tuen avulla; ja
3. parantamaan elämänlaatua maaseutualueilla ja kannustamaan elinkeinoelämän monipuolistamiseen.

Maa- ja metsätalouden kilpailukykyä parantavia toimenpiteitä ovat mm. nuorten viljelijöiden aloitustuki, maanviljelijöiden varhaiseläke, maatilojen nykyaikaistaminen, metsien taloudellisen arvon parantaminen sekä maa- ja metsätaloustuotteiden arvon lisääminen. Varhaiseläkkeen osalta maaseudun kehittämisasetuksessa säädetään varhaiseläketuen tavoitteista ja keskeisistä ehdoista sekä yhteisön tukeen oikeuttavista enimmäismääristä. Jos varhaiseläkkeeseen haetaan yhteisön rahoitusta, tukiohjelma on sisällytettävä maaseudun kehittämissuunnitelmaan.

Yhteisöoikeudelliset säännökset vuosina 1995–2006

Vuosina 2000–2006 varhaiseläkejärjestelmästä säädettiin neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1257/1999 Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen. Ennen vuotta 2000 maatalouden varhaiseläkkeestä säädettiin neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2079/1992 maatalouden varhaiseläketukea koskevasta yhteisön järjestelmästä.

Luopumistuen ensimmäiselle soveltamisjaksolle (LUTU 1995–1999) Suomi laati varhaiseläkeohjelman, jonka yhteisöjen komissio hyväksyi ja jonka kustannuksiin Euroopan unioni osallistuu. EU-rahoitus tähän vuosien 1995–1999 varhaiseläkeohjelmaan jatkuu edelleen.

1.3 Euroopan yhteisöjen kansallisia luopumistukijärjestelmiä koskeva käsittely

Luopumistukijärjestelmät vuosille 2000–2002, 2003–2006, 2007–2010 sekä 2011 - 2014 rahoitetaan kokonaan kansallisin varoin, joten ne eivät sisälly maaseudun kehittämisohjelmiin. Kansallisesti rahoitettavaan järjestelmään sovelletaan perustamissopimuksen valtioneuvoston tukea koskevia säännöksiä.

Yhteisöjen komissio tutkii kansallisen luopumistukijärjestelmän hyväksyttävyyden soveltaen maatalousalalla myönnettäviä valtioneuvoston tukia kos-

5.10.2011

kevia suuntaviivoja. Yhteisöjen komissio on 6.7.2010 hyväksynyt Suomen luopumistukijärjestelmän vuosille 2011–2014.

Myös vuoden 2007 alusta sovellettavat maatalousalaa koskevat valtiontuen suuntaviivat on hyväksytty Euroopan yhteisöjen komissiossa. Suuntaviivojen mukaan valtiontukena myönnettävän varhaiseläkejärjestelmän ehtojen tulee olla maaseudun kehittämisasetuksen mukaiset.

Maatalousalan valtiontuen suuntaviivoja koskevien säännösten mukaan jäsenvaltioilla oli aikaa sopeuttaa oma järjestelmänsä maaseudun kehittämisasetuksen ehtojen mukaiseksi vuoden 2007 loppuun mennessä.

1.4 Luopumistukijärjestelmän toimeenpano

Luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta huolehtii Maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston, elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten sekä Paliskuntain yhdistyksen kanssa.